(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

דברי הימים

חדשות העבר

Chronicles
(1600 B.C.E.)

עיר שלם, ה׳ בחשון ב׳קס״א ליצירה

נפתח מו״מ יצחק-אבימלך להסדר בעית המים בנגב

נציגי הצדדים נתכנסו באוירה ידידותית—ההסכם יחתם הבקר

באר־שבע, ד׳ בחשון. — **הישיבה הראשונה ב־מו״מ, שתכליתו לשים קץ לתגרות־הדמים הנטושות מזה שבועיים באזור נחל גרר, נפתחה כאן לפנות ערב באווירה ידידותית ביותר.**

לשם ישוב הסכסוך, המוסב על השימוש בבארות ועל ני־צול מי הנחל, נתכנסו כאן רא־שי שני הצדדים: מצד גרר —

המלך אבימלך, ראש־הממשלה בגרר אחוזת, וראש הצבא פי־כול; ומצד בית יצחק — יצחק בן אברהם, ובנו יעקב. כן מצ־פים כל רגע לבואו של עשו, העומד בראש הכוחות של שבט יצחק.

שלושת נימוקי יצחק

המו״מ נפתח בדברי יצחק, שברך את האורחים בברכות שמים וארץ וברכות אלהי אברהם אביו, אשר כידוע היה בעל בריתו של אבימלך קודמו של מלך־גרר הנוכחי.

בהמשך דבריו עמד יצחק על כוונות השלום והאחוה אשר לו ולשבטו, אשר לא ככובשים ירדו על הארץ, כי אם כרועי־צאן שלום. ואם גם החל באחרונה להיאחז ב־אדמה ולזרוע בה, הן קנה קנה את האדמה במיטב הכסף ולא גזולה היא אצלו.

אשר לבארות, הרי ראשית עדין קיים ההסכם אשר נכרת בין אברהם ואבימלך הראשון. שנית, לא עשה יצחק דבר פרט להסרת העפר שסתם את בארות אברהם. שלישית — גם אם יגלו בארות חדשות — האם לא תצמח מהן ברכה לכל תושבי הארץ? „להפרות את הארץ באו עבדיך״ — סיים יצחק את נאומו, שהיה בלשון אכדית נמלצת ונאה.

אבימלך: „היתה אי־הבנה״

בתשובתו טען אבימלך שאמנם ראשיתו של הסכסוך נעוצה באי־הבנה ומעשה־פזיזות של רועי גרר המי־מזג. לאחר שהוברר על פי לוחות המקדש אשר בגרר, שאכן התום נחתם לפני שמונים שנה בערך הסכם עם אברהם, וניתן לו זכיון לקידוח בארות באזור, ניתן צו לרועי גרר לא למנוע בעד רועי יצחק מלגלות שוב את הבארות שנסתמו, אך המצב החמיר כשהוחל בקידוח בארות חדשות.

אחוזת: סלע־המחלוקת — התעלה

בהמשך הדיונים העלה אחוזת כסלע־מחלוקת עיקרי את דבר התע־לה אשר אנשי יצחק ופורים בנחל. „מאימתי״ זה — שאל ראש העיר גרר — חופרים באר בתוך נחל? אין זה כי אם נסיון להטות את זרם נחל גרר לברכת מים אשר נחפרה בבאר שקוראים לה היום „עשק״ (אצלכם היא עסק — אמר אחוזת — אך אצלנו זה עשק, גזל). לדבר זה אין אנשי גרר יכולים להסכים שכן מי הנחל יתמעטו על ידי כך.

יעקב בן יצחק ניסה להכחיש כוונה זו, אך לא הצליח להסביר את עובדת החפירה בתוך הנחל. מכל מקום הראה יעקב נכונות להגיע בנקודה זו לידי הסכם.

לקראת הסכם של פשרה

בנקודה זו הופסקו השיחות כש־באופק מסתמן הסכם־פשרה על יסו־דות אלה:

● בארות אברהם חוזרות ללא תנאי לידי יצחק, וגרר תשלם פיצויים לכל הנזקים אשר נגרמו בעת התגרות על בארות אלה.

● יופסק הקידוח בתוך ה־נחל.

● אשר לבארות שנחפרו בסביבות גרר, באר שטנה ובאר עשק, הרי הבעלות עליהן תהיה ליצחק, אך רועי גרר רשאים יהיו להשתמש בהן.

הניסוח הסופי וטכס האלה והברית יתקיימו מחר (היום) בשעות הביקר.

בחותמת היקסוסית זו יחתום מלך גרר על ההסכם.

העבודה בתעלת נחל גרר הופסקה באופן זמני

גרר — שליח מיוחד מבאר־שבע הגיע בש־עות־הערב המוקדמות לבאר שטנה, ובידו הוראה מאת יצחק להפסיק באופן זמני את עבודות כריית התעלה בנחל גרר.

ההפסקה, שנכנסה לתוקפה מיד, תימשך כל עוד מתנהל בבאר־שבע המו״מ בין ראשי גרר לראשי בית יצחק.

עשו רוגז

סופרנו, שנכח במקום בעת שהגיע השליח, מוסר כי עשו הגיב בכעס רב על ההוראה שקיבל, אך שביצע אותה. במיוחד יצא רוגזו של עשו על יעקב, שביחס אליו יצא באיר־מים גלויים. אכן, בשיחה עם סופ־רנו, לא הסתיר עשו את דעתו, שההפסקה היא מעשה ערמומיות דיפלומטית משל אחיו. אמנם יצחק אביו יודע יפה מה רב ערכו של מעשה החפירה בקרבת הנחל, ומכיר שלא תיתכן בלעדיו כל היאחזות של ממש בחקלאות; אבל מדי פעם, כשהוא (עשו) נעדר מן הבית, מש־תלט יעקב החלקלק על „הזקן״ ומורידו מהדרך הישרה והפשוטה לדרכי התחכמות.

עשו הפקיד את השמירה במקום בידי בנו בכורו אליפז, שהוא צעיר בן 16 ומיהר לחזור מיד לבאר־שבע.

אכדית

אף על פי שאבימלך, המלך ההיקסוסי של גרר, מיסיב לדבר בלשון עברית, שכן מצד אמו הוא מבני שבטי החבירון, מת־נהל המו״מ בלשון האכדית, וזאת — בגלל שני טעמים:

● האכדית היא, כידוע, השפה הבינלאומית הנהוגה בתבל כולה ואפילו בארץ החתים (פרט לאיי כרתים, ואותה ארץ הודו אשר בקצות העולם).

● השתתפותו של פיכול שר צבא גרר, שהוא מצרי, בשרות היקסוסי, המתקשה גם בלשון אכד, אך הוא מבין אותה פחות או יותר.

אחוזת מנמק התנגדות ממשלתו להמשך החפירה:

„התעלה תמעט את מי גרר״

גרר — הגדרת עמדתה של ממשלת גרר ב־בעיית המים והתעלות, השנויה במחלוקת, ניתנה כאן מפי ראש הממשלה אחוזת, ערב צאתו לבאר־שבע.

אם כי רמז ראש הממשלה לנכו־נותו להתפשר עם בית יצחק בשאלת הבארות, הרי הדגיש כי בשאלת התעלה לא ייתכנו מצד גרר כל ויתורים שהם. הוא אמר, כי מעולם לא התנגד אבימלך מלכו להחזרת הבארות של אברהם ליורשיו החו־קיים.

כן רמז, כי אפשר לבוא לידי הס־כם על חפירת בארות חדשות. אולם המעשה אשר עושים עבדי יצחק בנחל גרר, הוא ללא תקדים בארץ, ויתכן — לדעתו — שהיא מסורת בידי בית אברהם מארץ הפרת. אכן, אמר, חופרים אנשי יצחק בורות בורות גדולים, ומחברים אותם בתע־לות אל נחל גרר: כדי לאגור את מימי הנחל לימי הקיץ, להשקות בהם את שדותיו של יצחק. דבר זה בלי ספק יגזול ממימי הנחל — שממילא אינם שופעים כל כך כמי הירדן, למשל — וישחית את העיר גרר ושדותיה. „לדבר זה לא נסכים לעולם״ — סיים אחוזת.

בנל נפלה

החתים בזזו את העיר ושבו את מלכה

בבל (סוכנות־הידיעות הפרת). — **הצבא החתי פרץ לתוך בבל, בזז אותה, שבה את שמשודיטנה המלך וכך שם קץ לשושלת־המלוכה השלטת כאן מזה 300 שנה, ונסוג צפונה על שבויין ושללו.**

פשיטת־הבזק של הצבא החתי, אשר ללא ספק הפתיעה את הבבלים, באה אך זמן קצר לאחר שלכדו החתים את ארם־צובא. בניגוד למשוער, לא נש־ארו החתים במקום ולא המשי־כו במסע־הכיבושים שלהם, אלא נסוגו — לאחר הביזה — לחא־נה, שהיא אחד מבסיסיהם בצ־פון.

(יחד הידיעות מבבל — בע׳ 4).

יעקב מעמיד פני תם

עם פתיחת הדיונים נדמה היה שהם יפסקו מיד בגלל שאלת־התג־רות של יעקב. הוא שאל לסבת בואם של האורחים לבאר־שבע, מקום מושבו של יצחק — והרי שונאים הם ליצחק, הם גרשוהו מגרר והתנפלו על רועיו. הלגלג שבשאלה היה גלוי לעין. שכן לא באו אבימלך ואנשיהם אלא לאחר שהונחתו עליהם מכות קשות, ועוד מעט ויעלו הכוחות של עשו על גרר עצמה. אך אבימלך, שחונך בבית ספר באוארים, בירת ההיק־סוסים במצרים, מצא מוצא של כבוד ודיפלומטיה באמרו:

„ראה ראינו כי היו אלהים עמכם״.

וכך הפיג מיד את המתיחות.

חשש שההסכם יידחה ברגע האחרון

באר־שבע. — החשש שמא יידחה טכס חתימת ההסכם ברגע האחרון הובע אמש על־ידי אבי־מלך מלך גרר.

בשיחה עם סופר „דברי הימים״ אמר אבימלך, לאחר שנועד עם יצ־חק ועם יעקב, כי ייתכן שטכס האלה והברית נדחה עד למחרת בבוקר, בשל כך שיצחק חושש מפני עשו בנו בכורו ורוצה להוועץ בו בטרם ינקוט פעולה סופית כלשהי. אף על פי כן — אמר אבימלך — הוא סומך על אצילות־רוחו של יצ־חק בן אברהם, אשר נודע היה בכל ארץ האמורי והחתי בנדיבות רוחו (הן זכורות תוצאות מלחמת המלכים בכבר הירדן). למען האמת — סיים אבימלך תוך חיוך — אינני יודע אם אין לחשוש יותר מפני קולו החלק ודברי־השלום הרכים של יעקב מאשר מפני ידיו של עשו...

כא־מוסה מכריז מרד לאיחוד עמק הנילוס

אסיפה סוערת למועצה — המתונים מזהירים — השליט מכריע נגד דעת הרוב

תבי (סוכנות־הידיעות הפרעונית). — **הצהרת מלחמה לשחרורה של מצרים ניתנה כאן, שלוש שעות בל־בד לאחר שנתגלה רצח המלך סק־נן־רע, מפי שליט תבי כא־מוסה, בנה הבכור של אהא־הוטפ.**

בהצהרה זו, שהושמעה באס־פה סוערת של כוהני המק־דשים, האצולה וראשי הכפרים של אזור הדרום, הכריז שליט תבי:

„הגידו לי, מצרים, למה היתה מצרים חלשה כל כך? כי מושל אחד לה באוארים, מושל אחד בכוש, ואני — בן מלכים מפוארים — יושב פה בין האסיאתי בצפון ובין הכושי בדרום. מצרים קרו־עה ושסועה לגזרים. אין אני יכול להגיע באופן חפשי על גלי היאור עד מוף, גם בגי־חסן דרומית ממוף היא בידי ההיקסוסי הזר. אין איש יכל לעבר בשלוה את אדמתו ולאכול מיבולה, כי האסיאתים הללו, השליטים הנכריה, שודדים את אד־מתנו. אני אלהם בשליט האכזר וחזר עד שארטש את בטנו. ברצוני להציל את מצרים ולגרש את האסיא־תים״.

מבקשים מתינות

לאחר הנאום, קמו בזה אחר זה נואמים שונים, כשרובם מנסים לע־צור בעד כא־מוסה ממרד גלוי. איש לא העז, כמובן, להתיצב בגלוי לצד המלך שנרצח, אשר הרחיק מדי ללכת בכניעתו להיקסוסים. אך הנו־אמים טענו, שעדין לא הגיע הרגע המתאים, וכי למעשה אין השלטון ההיקסוסי אלא שטחי ביותר. בין המדברים ברות זו היה גם הכוהן הגדול של הורוס, שאמר:

„הנה, אמנם שולטים הזרים על כל המים שלנו עד כוש. אולם אנו חזקים למדי. האדמה סביב סביב, ממרכז הארץ עד כוש, היא בידינו. השדות המוריקים חרושים למענו. הבקר, הרועה בשפך היאור, שלנו הוא. הם שולטים פה, אך אדמתם באסיה, ואילו אנו — אדמתנו בידינו״.

„לא תנוח חרבי״

הוויכוח היה סוער ביותר. התוכ־נית של האצילים והכוהנים היתה לשמור על האדמה ויבולה, להתבצר בעצמאות הכלכלית עד שיתפורר מאליו שלטון הזרים, שאין להם אחיזה בארץ. אך כא־מוסה סיים את הויכוח בנאום נמרץ:

„התוכנית שלכם היא תוכניה־עבדים. חלוקת הארץ היא אסון. מצרי, המסכים לחלוקת השלטון במצרים, בוגד בזכר אבותיו. המלך ההיקסוסי לא יכבד את מי שמסכים לחלק עמו שלטון. האם אני, המצרי, אכבד אסיאתי שיתן לי חלק בשל־טון בארצו? מי שמסכים לחלוקה זו עתיד לקונן מר גם על אבון תבי. אני, כא־מוסה, בן שושלות מצריות מימי אלפי שנה, אשחרר את מצרים; ולא תנוח חרבי עד שלא תדרוך עוד רגל אסיאתי על אדמתנו!״.

רובם של הנאספים לא ידעו שבשעה שהם עדיין דנו והת־ווכחו כבר היו כחות־הצבא של כא־מוסה, בפיקודו של אחיו הצעיר אה־מוסה, במסע הבזק ביבשה ובגילום, על מוף.

ההפתעה הגדולה: הסירה האמפיבית

תבי. אחת ההפתעות הגדולות במלחמת מצרים נגד ההיקסוס היא הסירה על גלגלים זוהי סירתו של כא־מוסה המורד. הודות לה נעשה המעבר מהנהר ליבשה ולהפך במ־הירות רבה ללא איבוד זמן בהורדת תעלאת האנשים.

אילון החתי ואשתו ענת
הורי הכלה

מתכבדים להזמין את כל מקורביהם ומיודעיהם
לחג הכלולות של

עשו בן יצחק בן אברהם העברי — עם — בשמת בת אילון החתי

אשר יתקיים בליל מלוא הירח (י״ד בחשון)
בכרם אילון בחברון

לפני החגיגה תיערכנה תפילות במערת המכפלה (קברות שרה ואברהם העברי) לאלהי אברהם ובמקדש חשוב אלהי חת.

כיצד באו האורחים

סופרנו, שביקר בבית יצחק, מוסר: כבר בשעות הצהרים ידעו בביתו של יצחק על בואו של אבימלך, וניתנו ההוראות להכין קבלת פנים יפה למרות התגרות הנמשכות באזור.

בעוד רבקה, אשת יצחק, עושה הכנות לקראת הסעודה החגיגית שנקבעה לשעות ה־ערב, נועדו יצחק ויעקב להת־יעצות על התנאים שיוצעו למלך גרר. שליח מיוחד נשלח לבאר שטנה שם תקוע אהלו של עשו.

לפני רדת השמש נראתה שיירת אבימלך בהתקרבה למ־קום. כיאות לשליט היקסוסי, הוא בא ברכב סוסים מהירים.

מכיוון שבנין ביתו של יצחק טרם נסתיים, הובאו האורחים לאהל המרכזי. שם רחצו ידיהם ורגליהם, ונתכבדו בכיבוד קל (חלב וגבינה) ופתחו במו״מ.

שליט תבי מכריז:

„נשחרר את אדמת מצרים מזרים!״

כוחות הדרום לכדו את מוף

תבי (סוכנות־הידיעות הפרעונית). — **כוחות־הדרום המצריים כבשו, בהסתערות עזה, את העיר מוף; לאחר הצלחתם הגדולה הראשונה הזאת במלחמתם שאסרו על שלטון ההיקסוסים, הגם עולים עתה במלוא התנופה על אווארים.**

אוואריס היא, כידוע, המבצר ההיקסוסי החולש על צוען הבירה, והשליטה על מבצר זה כמוה כשלי־

טה על מצרים התחתית, או הצפו־נית, כולה.

הקרבות, שניטשו שלשום ואת־מול, לא היו כמוהם לעוז ולשפך־דם במצרים מאז נכבשה הארץ בידי צבאות ההיקסוסים. כא־מוסה, שליט מצרים הדרומית שבירתה היא תבי, הכריז על מרד גלוי נגד השלטון ההיקסוסי לאחר שכבר שלט למעשה שלטון עצמאי על חלקה הדרומי של הארץ, ואף את המס הסמלי פסק מלהעלות.

לאחר המפלה בחזית המרכז נסוגו שרידי הכוחות ההיקסו־סיים והם מתבצרים עתה ב־אווארים. גם תושביה האזרחיים של צוען, נמלטים מארמנותי־הם ומבתיהם אל בין חומות המבצר.

בראש צבא המתקוממים ה־מצרים נלחם אחיו הצעיר של כא־מוסה — אה־מוסה.

כא־מוסה עצמו נמצא בעת הקרב בסירתו האמפיבית (פלא טכני חדש: סירה הנעה גם במים וגם ביבשה!). לפני צאת הצבא להתקפה על מוף הכריז, שכל חייל שיביא יד קטועה של אוייב יקבל מידלית־זהב.

המצרים לימין ההתקוממות

לפני צאת הכוחות מאזור הדרום נאם כא־מוסה נאום נלהב במקדש תבי והכריז: „נשחרר את כל אדמת מצרים מזרים״.

תושבי הכפרים שבסביבה קיבלו בהתלהבות רבה את צבאות המצ־רים. מוף כמעט שנמצאה ריקה, שכן רוב תושביה היו מבני ההיק־סוס או החבירו־העברים.

בהלה בצוען

צוען, (סוכנות־הידיעות הפר־עונית). — **הנצחון המפתיע של צבא כא־מוסה במוף עורר בהלה עצומה בעיר־הבירה ה־צפונית. אמנם, מאז ההתקו־ממות האחרונה לפני חמש עשרה שנה, גברה התסיסה, אך איש לא פלל שכה תמהר הסערה להתחולל.**

פרעה ההיקסוסי ע״סוס עבר אף הוא מצוען למבצר אווארים, וכינס את יועציו ומפקדיו להתיעצות דחופה. לא נודע דבר על ההחלטות, אך רצים נראו יוצאים במיטב הרכב צפונה לעבר כנען, משעריה שתוועק עורה משבטי העברים אשר שם.

אסון טבע באי יווני

התפרץ הר געש — מאות הרוגים — אלפים נמלטו מבין חורבות

פילאקופי, מלוס. (סוכנות־הידיעות האגאית). — **ספנים שהגיעו זה עתה מאי תירה מוסרים, כי אנשי האי נפגעו קשה על־ידי התפרצות הר־געש שארעה שם לפני יומיים.**

לדבריהם, ניספו באסון מאות אנשים, ואלפים ברחו באימה מבתיהם שנהרסו כמעט כולם.

אך מספר קטן של אנשים יכלו להמלט לספון האניה, שבמקרה הגיעה לחופי האי בדיוק בשעת ההתפרצות.

ספינות נוספות תוחשנה עוד היום לאי הנפגע, כדי להציל נפשות במספר רב ככל שאפ־שר. אניה אחת נמצאת עכשיו בדרכה לכפתור, ואף היא תתבקש להשתתף בפעולת ה־הצלה.

עם סגירת הגליון

תכונה צבאית רבה ני־כרת בשרוחן, המבצר ההיקסוסי שבגבול מצ־רים־כנען. סביב המבצר הוחל בחפירות תעלות־מגן, ומהנדסים שהוזעקו מלכיש בודקים את החו־מות סביב סביב. לפי כל הסימנים מכינים כאן ההיקסוסים קו־הגנה שני למקרה של נפילת אווא־ריס.

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

דברי הימים

עיר שלם, ה׳ בחשון ב׳קס״א ליצירה

מאבק על מקורות המים

בעת שמלחמות גדולות מתחוללות על השליטה בשני הנהרות האדירים שבעולם, על הנילוס ועל הפרת, מלחמת השחרור של מצרים נגד ההיקסוס ומלחמות הכיבוש של החתים בבבל, נטוש מאבק מ־צומצם יותר ב־ממדיו, אך ודאי לא בלי חשיבות מכרעת בשבילנו על בארות ונחל מים בדרום ארצנו.

הדרום אינו ברוך־גשמים כל כך כאדמתנו בהרי ירושלים ולא על הכרם עיקר כלכלתו כי אם על המר־עה ועל שדות התבואה. הבארות מעטות שם והנחלים אין מים בהם אלא חדשים מספר בלבד בשנה. אך האדמה היא טובה ורחבה.

הנה פשט בשטחים אלה שבט־אברהם העברי, שבא לפני למעלה ממאה שנה מחרן ועמו עדרי צאן רבים. עוד בימיו של אבי השבט העברי הזה פרץ סכסוך ראשון בינו ובין אבימלך הגררי, אך עדין הסכ־סוך לא היה רציני כל כך, רציני ומעמיק ממנו הוא הסכסוך בין תושבי גרר ושליטיה ובין יצחק בנו של אברהם, והסבה היא שמצד שבט חבירי זה נעשה נסיון להתישב בשטח ישיבת קבע. הצלחותיו החק־לאיות של יצחק ובנייני הבית שהוא מקים — לא עוד אהלים בלבד — בבאר־שבע, עוררו את תושבי גרר לפחד מפני משפחה גדולה זו. יצחק הבין כנראה לנצל את רגעי החולשה של השלטון ההיקסוסי הנתון במצוקה בגלל המלחמה במצרים, ומנסה להכות שרשים עמוקים בשטח.

וכמובן שהשלים בארץ זו יהיה מי שישלוט על מקורות המים, בין אם הם מעיינות ונחלים ברכת האדמה, בין אם הם בורות חצובים לאגירת גשמים ברכת שמים ממעל.

מלכיצדק, מלך ירושלים שבימינו, כך־בנו של מלכיצדק מלך שלם שכרת ברית ידידות עם אברהם העברי, הציע כידוע את עצמו כמתווך בין שני הצדדים. הכי יק־ראו שמות מלכינו מלכי־צדק, והן צדק צדק ירדפו ועירנו עיר שלום תקרא. אך שני הצדדים הלוחמים דחו את התיווך של המלך ההיק־סוסי מתוך גאות שליטים, יצחק — וליתר דיוק — בני יצחק, מתוך בטחונם בכוחות עצמם והחלטתם להיאחז בארץ ויהי מה. בנו ובני בניו של אברהם מתנכים את בני שבטם באמונה באל אחד ובלתי־נראה והם טוענים שאל זה הבטיח להם ולזרעם את הארץ הזאת. אמנם הבטחה זו עצמה ודאי אינה מס־פיקה, כי הם גם עושים במו ידיהם העובדות והלוחמות מאמצים להיאחז בה, אך כנראה שכוחות גוף אלה לא היו מספיקים להם אלמלא אמר־נתם שהם פועלים על פי צו אלהי־הם. לפי שעה הם חופרים בארות עמוקות פה. לשבחם יש לומר שאין הם מוגעים חלילה את מימיהם מאח־רים ואין הם עושים מעשי־משע כמעשה שעשו אנשי גרר לסתום בארות. ומי שחופר בארות ומרבה מים לארץ ומי שיודע גם לעמוד בכוח על משמר בארות אלו וזכר־יותיו, ונוסף על כך מצויד באמונה מיסתורית עמוקה זו - הממלאה את לבות צאצאי אברהם — הצלחתו — הצלחת צדק.

* * *

המצרים הדרומיים שיצאו מתבי לעלות על צוען ואווארים מכבים את מלחמתם בשם מלחמת שחרור הנילוס. כמאה ועשרים שנה בערך עברו מאז סלשו

המתמוטט שלטון ההיקסוסי?

ההיקסוסים לארץ עשירה זו וכפו עליה את של־טונם.

מאה ועשרים שנות השלטון הזה לא הספיקו כדי לבסס לעולמים. לא הספיקו כדי לרכא את זכרונות העבר המפואר של העם המצרי. ויש ללמוד לקח מעובדה זו. עדין אנו עומדים בראשיתה של המלחמה שם, אך הידיעות המגיעות בזמן האחרון מצוען מוכיחות שאין זה ענין של המצרים מתבי בלבד. גם בצפון אפ השליטים ההיקסוסיים, הנקראים שם „נכרים", מושרשים בארץ. שלטונם הוא שלטון על פני השטח בלבד. והדבר הנלמד מנסיון זה הוא:

אין שליטים זרים יכולים לשלוט בארץ בה חי עם בעל תרבות קדר־מה ובעל הכרה וזכרון.

ומה עוד ששליטים זרים אלה — כדוגמת ההיקסוסים — לא הביאו עמם לא עם שיצלית להדוף את תושבי הארץ מאדמתו ולא תרבות שתצלית לכבוש את רוחם של תוש־בי הארץ. להפך — עם כל כשרונם האירגוני, הצבאי והטכני של ההיק־סוסים, לא הביאו עמם לא אמונה ולא תרבות רוחנית עצמאית, והם נטמעו בדרך הטבע בתרבותה העתי־קה והגבוהה של מצריים.

ואם עוד נוסיף לכך, שבעצם אין בעולם ארץ היקסוסים, כלומר אין לשליטים אלה מולדת אשר בה הם אזרחים מלאים, ממנה יבואו להם כוחות ותגבורת ואליה יוכלו לסגת, לא יקשה עלינו לנחש עתידות מרות להם.

אנו כאן בארץ אין לנו כל סבה להתאונן על שלטונם. למען האמת היתה תקופת שלטונם אצלנו תקופת פריחה עצומה. מסביב למבצרים הצבאיים שהם בנו קמו ערים גדו־לות ועל ערים אלו ניזונו ונתעשרו גם רועים ואכרים. נתפתחה גם התעשיה וקשרי המסחר עם ארצות רחוקות. שבטי החבירו־העבריים אשר בארצנו שימשו מיטב הצבא להיק־סוסים ואף יועצים ומפקדים ואמני בנין סופקו מקרבם לשליטים.

וגם זאת: ארצנו אינה מיושבת עם אחר. שבטים וגזעים לרוב. אף אחד מהם לא די חזק לא בכוח ולא ברוח כדי להוות שלטון מרכזי. במצב זה היתה הארץ פתוחה לפשי־טות רבות מצד שבטי פרא. והנה באו ההיקסוסים והקימו — לטובת עצמם כמובן — מעין פיקוח צבאי עליון על הארץ, ביצרו אותה, הע־שירו אותה, מבלי להתערב בענייני־הם ובהליכות חייהם של השבטים והעממים. על כן היה שלטונם לנו לברכה.

וגם אם מבינים אנו לרוחם של המצרים הלוחמים לשחרור מתחת עול שלטון הזרים להם, רשאים אנו וחייבים אנו לקוות ולרצות שמצרים אלה אם יצליחו במלחמתם, שיש־ארו בגבולותיהם.

רבים אלי כגען ומספר אמונות בה כמספר עממים וערים בה. אך את פרעה מלך מצרים שהוא כידוע גם רע — האל העליון, אין אנו משתוקקים כלל להמליך עלינו.

בני יצחק לחיי אדמה — או לחיי רועים?

(ראיון עם עשו ויעקב)

ההתנגשויות סביב מקורות המים ונסיונותיו של יצחק להיאחז באד־מה שוב העלו על הפרק את בעיית שבטי העברים ומקומם בארצנו.

אברהם העברי הוא הוא שנטש את חיי הערים הגדולות במרכזי התרבות העולמית, אור וחרן, ותיה לאבי שבט רועי צאן לא הראה כל אותות לכך שברצונו להיאחז באדמה, פרט לקניית אחוזת קבר לשרה אשתו.

והרי אפילו מקדש לא הקים בשום מקום, כי אם זה היה דרכו: בכל מקום שהגיע לשם עם צאנו הקים מצבה לאלהיו.

פני הדברים שונו במקצת בימינו. יצחק בנו של אברהם, גם אם עדין עתיר־עדרים הוא, מנסה לעבור לחיי קבע של אכר. ניסה ואף הצליח לעבד שטחים גדולים בנגב. אך היום כבר זקן האיש ותשוש־כוח ולא הוא שיקבע את גורלו של השבט העברי הזה. משום כך פנינו לשני הבנים הנאבקים על זכות הירושה ושאל־נום לאן פניהם מועדות:

עשו — איש השדה

— האם כוונתכם לעבור לחיי חק־לאות?

— כן. אמנם לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי אם גם על הבשר, אך את הבשר יביא האדם מן הציד, ואת לחמו מן האדמה שיש לעבדה בזעת אפיים.

— ואם לא ירשו לכם יושבי הארץ להיאחז בה?

— אז נתישב בה בלי ליטול רשות מהם. לשם מה ניתנו לו ידיים לבן־אדם?

— האם פירושו של דבר שתונר־חו את גידול הצאן?

— לא. אך גידול צאן בלבד אינו מקשר את האדם לאדמה, מרגיל אותו לחיי נדוד וגם...

— וגם מה?

— איך לומר זאת? אני אינני בעל לשון נאה כיעקב אחי, וקשה עלי קצת הדיבור. אך כוונתי לומר, שלהיות רועה זה... זה לא לפי כוחותי.

— לא לפי כוחותיך? פירושו של דבר? הרי עבודת אדמה עבודה קשה היא יותר? ושנית: אתה כלל אינך נראה חלש כל כך?

— לא. ברוך אלהי הארץ, להפך, אני חזק מדי מכדי לשבת ימים על גבי ימים, לחלל בחליל ולחלום חלומות כשהצאן רועה ואינו זקוק לעזרתי. אני ממש תולה כשאינני יכול לפעול בידי.

— ומה תעשה אם לאחר תום המלחמה במצרים יתפנו כוחותיו של מלך גרר ומלכי ההיקסוס האח־רים ויגרשו אותך מעל פני האדמה?

— אז אפנה ואלך לי אל ההרים האדומים אשר במזרח, שם חיות טרף ושם יעלים בסלעים. אמצא שמחתי ומתיתי בציד.

— ותשאיר את הכל פה בידי יעקב?

— כן. את הכל. את הכבשים שאינני טובל אותם בגלל רכותם ואת ה„בכורה" גם יחד.

— שונא אתה את יעקב?

— כן, ודאי שאני שונא אותו.

יעקב — איש האוהל

— מה לפי דעתך גרם לסכסוך עם מלך גרר?

— אני חושב שהתעלה הזאת אשר עשו אחי החל לחפור עורדה את חמתם של הגרריים.

— האם אין אתה מרוצה מתעלה זו?

— התעלה דרושה לאחי עשו כדי להשקות את השדות. בשביל הצאן אין צורך בתעלות, דיינו בבארות.

— האם אין אתה מסכים לשאי־פתו של יצחק להיאחז בארץ?

— כן ולא. יש דרכים שונות להיאחז בארץ. לפי שעה חלשים אנו מדי. נוסף לזאת: יתכן שבהיו־תנו רועים־בודדים נצליח יותר לקיים את ההבטחה שהובטח לאבינו אב־רהם לרשת את הארץ הזאת.

— ?!

— נעבור ונכיר את הארץ על כל מרחביה. נציב מצבה פה, מצבה שם.

— היודע אתה שעשו מאשים אותך ואת כל הרועים בברברומיות ובחולמניות?

— ידעתי. אך עדין, אינני בטוח אם אין חלומות שמדת האמת שבהם גדולה יותר ממדת האמת שעשו קורא „מציאות". מכל מקום, כל עוד אני נודד במקלי ובתרמיל הרר־עים שלי נפשי מתגעגעת ואלהים שולח את מלאכיו אלי. אדם הרכון יום תמים על המחרשה, ממרק את עצמותיו, נעשה חלק מהאדמה והוא עצמו נעשה קשה כאבן. האם שכחת את מעשה קין והבל? האם לא הפך קין לרוצח? הרי קין עובד אדמה היה. קין פירושו יוצר בידוע. ומה יצר בסופו של דבר? שפך דם.

— פירושו של דבר שאתה רוצה להידמות להבל?

— לא. הבל היה צדיק אמנם, אבל היה תמים. אני שכבר ידעתי מה היה בסופו אדע גם להיות גם רועה צדיק מבלי להיות תמים עוד...

— אם כן במה יהיה כוחך?

— אלהי אברהם אבי אבי יהיה בעזרי...

— ואלהי יצחק?

— יצחק אבי — יאריכו ימיו — לקה בעיניו לצערי הרב. הוא קצר ראי ואין הוא רואה אלא מה שקרוב מאוד לחושיו. אני עוצם עיני ורואה ברוחי למרחקים. יצחק אבי אינו מבחין עוד אלא במה שעולה בריח אפו ובמה שהוא ממשש בידיו, אבל לא כל מה שאומר חוש הריח אז חוש המישוש הוא אמת. אפשר לרמות את חוש המישוש בקלות. ישנם פירות גלויים לעין וישנם פי־רות חבויים עמוק עמוק.

— ואיך אתה מסביר את אהבת רבקה אמך אליך?

— רבקה אמי באה ממרחקים והיא גם רואה למרחקים.

— האם שונא אתה לעשו.

— לא. אני מרחם עליו...

— אולי תורשה לי שאלה משפח־תית במקצת: משום מה נושא עשו כבר אשה שניה ואתה טרם נשאת אשה?

יעקב חייך חיוך סודי וענה:

— וראי שמעת מה ענה אברהם אבי־אבי ליצחק אבי כשנשאל על ידו בלכתם לעקידה: איה השה לעולה?

הוא ענה: אלהים יראה לו השה לעולה...

קין והבל בעיני האמן בל־פן

אוגרית. אחרי החורבן שעבר על קנוסוס בעקבות המלחמות בכרתים, הגיעו אמנים אחדים מהאי לאוגרית והשתקעו שם. המפורסם מבין אמני המערב האלה שבאו למזרח הוא בל־פן. שמו באי המערבי היה פן על שם האל הארקאדי פן, אל הרועים. בהתישבו באוגרית ובשקדו על אמונות ואמנות שומר ואכד ובבל, צרף לשמו את ל„בעל" השמי הוא בע, וקרא לעצמו — בע־פן. ביחוד דבק בספרות האוגריתית השמית הקדומה, באיפוסים רבי־העלילה וההגות.

והנה לדוגמה תמונות קין והבל בתפישתו.

הנה קין. הוא היוצר, הוא הרודה באדמה, הוא המר־ביר את גמל־הפרא, הוא עושה מחרשה. התמונה מב־טאת את כל עוצמתו. זהו איש המעשה המפרך והיר־צר. האם היה זה הכרח שיהיה לרוצח?

ועתה הסתכלו נא בתמו־נה למטה מה שונה הוא. לעומתו הבל, הוא הרו־עה, הוא הסובל, הוא החר־לם, הוא הרך, הרכות כש־היא לעצמה. הוא גם הס־הור. הנה יושב הוא בתומו ובתומתו, צאנו הלבן רועה. אך המות מרחף כבר על פני הבל. רחמים יורדים עליו מן העץ. משום מה נידון הטהור והרך למות?

אגרות למערבת

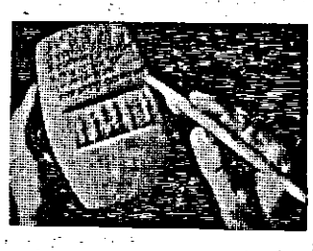

גזע טהור?

בענין רב קראתי את האגרת שפרסם יצחק בן אברהם אתמול בעתונכם ובה הוא מסביר משום מה הוא מתנגד לנשואי בנו עשיו עם בתי בשמת.

יפה מאוד מצד מערכת „דברי הימים" שהיא הוציאה את הפרשה מתחום משפחתי ומגדר רכילות מפה לאזן ועשתה מזה ענין ציבורי, כי אכן לדעתי זוהי שערוריה ציבורית. על כל פנים בארצנו לא היה עוד כדבר הזה. רבים העממים פה ואין איש תושש להתחתן בעם אחר.

יצחק מביע את חששו שמא בש־מת בתי תעביר את בנו על אמונתו והוא ינטוש את אלהי אבותיו. ראי־שית כל אינני רואה עדין מה האסון בדבר. במה אלהי אברהם טוב ויפה מאלהי החתים? שנית, משום מה אין אמונתו של יצחק מושרשת בלבו של עשו? אדרבא ילמד הוא את תורת אלהיו לבתי? ובחיי כל האלים בעולם אם יחרה לי הדבר. בין כה ובין כה אין לשאת עוד את היהירות הזו של בני אברהם ואת תורת גזעם הטהור והנבחר.

אילן בן עפרון החתי מחברון

להבדיל בין אשה לאחות

נזדמנתי לפני זמן מה לרגל מס־חרי לגרר. מכיתן שזו נסיעתי הרא־שונה מאז נשואי לקחתי עמי את אשתי שהיא בת כפר ליד לוז וכל ימי חייה לא יצאה עוד מכפרה. כשעמדתי להכנס לגרר נתבעתי להוכיח שאכן אשתי היא זו. סופר לי שבפקודת אבימלך מלך גרר חייבת כל אשה נשואה לענוד טבעת על אצבעה, שכן פעמים ארעו שם מקרים של הטעיה. גם המלך הנוכחי וגם אבימלך (זהו תואר של מלכי גרר) אביו הוטעו על ידי איזה עברים (שכחתי את שמותיהם) שאמ־רו על נשותיהם שהן אחיותיהן, ואחר כך נאלצו לשלם פיצויים רבים. ואנשי גרר חוששים מפני חזרה על „חכמה" זו.

אולם גם מבלעדי דבר זה נראה לי ענין הטבעת כמנהג יפה ואני ממליץ על כך שהדבר יעשה לחוק, לבל יכשלו אנשים ישרי־לב. אין גם להניח שהנשים תסרבנה לציין את מעמדן בדרך זו, ובלבד שלא תע־מודנה על כך שהטבעות חהיינה מזהב דוקא.

לוטן איש יריחו

מחריף הסכסוך באהלי יצחק

(מאת כתבנו בבאר־שבע)

ההתנגשות בין אנשי יצחק העברי ובין תושבי גרר ושליטיה ההיקסו־סיים השכיחה לשעה קלה את המתיחות השוררת בתוך משפחה זו, אך אין זה אלא שלום בית בעק־בות מלחמת חזון. כי אכן תכונה היא במשפחה מוזרה זו. בימים כתיקונם יש מריבות בבית, ואם לא רבים בנים, רבות הנשים... אך בו ברגע שתגע בהם יד מבחוץ, הם מתלכדים בקנאות רבה.

על מה היא המחלוקת היום?

על דבר משונה: על הבכורה. ואם תשאל כיצד אפשר לריב על בכורה? או שאדם הוא בכור או שאיננו בכור? אם כך תשאל סימן הוא שאינך יודע מה טיב הבכורה בבית עברים אלה.

ודאי שבן בכור יש לו יתרונות, שכן הוא נוטל בירושה חלק רב יו־תר והוא ראש הבית. אך אילו כך היה לא היה מקום למחלוקת. יש־מעאל היה בכורו של אברהם. עשו הוא בכורו של יצחק. דברים משו־טים.

אבל בבית אברהם יש קסם מיו־חד לבכורה זו. רבים בני המשפחה ונפרצים בכל הארץ. בני לוט בעבר הירדן מואב ועמון, (ואגב מספרים סיפורים משונים על מסיבות הר־לדתם, אך למה לנו לעסוק ברכי־לות? זה ענין לעתון „עש־תוריה" ולא לעתון רציני כ„דברי הימים"), בני ישמעאל בנגב הדרומי (מטה השבט בלחי־ראי) בני קטורה הרחק הרחק דרומה משם בסיני.

אבל כל אלה מתפזרים והולכים בעוד שהיחוס העיקרי עובר מאב־רהם ליצחק דוקא, ויחוס עיקרי פי־רושו כאן איזו מורשה אמונתית שקשה לעמוד על סיבה.

מספרים במשפחה זו סיפורים משונים על האל האחד והבלתי־נראה שבחר באברהם, שכרת עמו ברית ושהבטיח לו את הארץ הזאת (ומה יאמרו אלי כנען האחרים? מה יאמרו דגון? סותח? עשתורת? אל־עליון? תשוב?).

ובכן המחלוקת איננה על רבוש של ממש כי אם על... הבטחה. (אגב, דבר מפורסם בכל הדרום: אין שיכור באהלי יצחק). אך לא היה קץ לקערות הפרות שהוגשו למסובים. ענבים ותאנים, תמרים, שקדים ובטנים, ואחרון חביב — על כל פנים לפי טעמי — אפיסטר־קים שהעברים קוראים להם: לוז.

נכנס יין יצא סיפור

הסעודה נמשכה זמן רב, לא רק מפני שאין זה מן הנימוס לאכול בחפזה ואף לא מן הבריאות, כי אם גם בגלל הסיפורים הרבים שהושמעו בין מנה למנה והזמירות אשר הרש־רו. אבימלך סיפר על ארץ השלגים האיומים אשר בצפון הרחוק שמשם באו אבותיו ההיקסוסים. פיכול המצ־רי שר כמובן שיר געגועים על היאור שלו ועל אוסירים האל, שהור־גים אותו בלי הרף.

אך מה הם כל אלה לעומת אמ־גות הסיפור של יצחק. עיניו הכהות כאילו כונסו עמוק עמוק בעבר הקדום ומשם הוא מעלה בקצב ובמשל סיפורי פלאים. לרגלי המאר־רע סיפר גם הוא על ענייני מים, על בריאת המים ועל המבול.

ואלמלא הייתי „רק עתונאי" שכל כוחי בלעיסה והעלאת גרה, הייתי מנסה לחזור על סיפוריו אלה. אך יצחק הגיש לנו יין טוב בכדי זהב, סיפורים נאים בלשון שירה, איכה אבוא אני הקטן לקלקל בהם?

סעודת יצחק בן אברהם

בחברון וסביבותיה קוראים לכל סעודה גאת בשם כ„סעודת אברהם העברי" שמפורסם היה במדת הכב־סת אורחים. מדה זו עברה גם על יצחק בנו ובקרוב ודאי יתחילו בכ־סביבות גרר לכנות סעודות מפוארות על שם יצחק. דבר זה נתברר לי בסעודת הלילה שנערכה לכבוד הס־כמה־מים בין אבימלך. מגרר ויצחק מבאר־שבע.

עם לבן הארמי גרתי, בארמון ארמי ההיקסוסי בצוען סעדתי, בבית חמור נשיא שכם אכלתי ובמלון האורחים הרחב „זון" שב־יריחו מלאתי כרסי, אך מעולם לא נהניתי כל כך מסעודה כבאהלו של יצחק.

אהל מבחוץ ועושר מבפנים

אמנם החל יצחק כבר להקים לו בית קבע בבאר־שבע, אך לפי שעה נערכה הסעודה באהל המרכזי של השבט. כל המשתתפים — כעשרים איש — לאחר שנטלו ידיהם בחוץ, הסבו לסעודה, כי למרות מוצאה העירוני של משפחת יצחק (מאור וחרן) לא הנהיגו את המנהג העי־רוני הנפוץ — השג תרבותי — לשבת על כסאות. הם מעדיפים להסב בנחת.

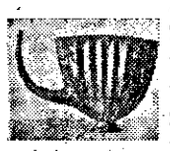

תוצרת כפתור

תוצרת בית עגלים

המתעה רבה על דקע יריעות ה־אהלים היו הכ־לים המפוארים בהם הוסש ה־אוכל. היין בכדי זהב בתוצרת אור, שהם עדי מרכושו של תרח אבי־אביו של יצ־חק העברי. אך לא יחסרו גם כלים מכפתור ומתוצרת בית־עגלים שבו.

ברכות יצחק

בגלל חולשתו הגופנית וב־חולשת ראייתו של יצחק, אין הוא עצמו משרת את המסובים כי אם יעקב בנו. לפני הסעודה נשא יצחק את ראשו כלפי מעלה ואמר דברי ברכה לאלהי אביו (מה שמו בעצם?) על שהעניק לו מטל ה־שמים ומשמני הארץ.

„לבניה" ממרבק רבקה...

את רבקה היפיפיה המפורסמת (למרות גילה) לא ראינו, אבל את טעמה הטוב טעמנו כל הלילה. תחי־לה הוגשה גבינת עזים, עם מאפה־קמח — סולת, יחד עם משקה חדש בארץ — אך אני ידעתיו מארם — והוא מין חלב שרבקה מתקינה אותו בדרך אחיה לבן ומשום כך היא קוראה לו בלשון חיבה: לבניה. משקה מרענן עד מאוד. אחר הוגש על קערה־רחבת־ידים גרי עזים צלוי ומבריק בחמאה שנמרח בו (יעקב סרב לטעום ממנו למורת רוחו של יצחק, טעם הסירוב לא הובר לי). לבשר הוגש יין בכדי־אור. לפי הס־לצתו של יצחק — בנראה מומחה ממדרגה ראשונה לענייני אוכל ומשקה — לקקנו דבש קר וטוב, כסגולה נגד השתברות מוקדמת מדי (אגב, דבר מפורסם בכל הדרום: אין שיכור באהלי יצחק). אך לא היה קץ לקערות הפרות שהוגשו למסובים. ענבים ותאנים, תמרים, שקדים ובטנים, ואחרון חביב — על כל פנים לפי טעמי — אפיסטר־קים שהעברים קוראים להם: לוז.

נכנס יין יצא סיפור

הסעודה נמשכה זמן רב, לא רק מפני שאין זה מן הנימוס לאכול בחפזה ואף לא מן הבריאות, כי אם גם בגלל הסיפורים הרבים שהושמעו בין מנה למנה והזמירות אשר הרש־רו. אבימלך סיפר על ארץ השלגים האיומים אשר בצפון הרחוק שמשם באו אבותיו ההיקסוסים. פיכול המצ־רי שר כמובן שיר געגועים על היאור שלו ועל אוסירים האל, שהור־גים אותו בלי הרף.

אך מה הם כל אלה לעומת אמ־גות הסיפור של יצחק. עיניו הכהות כאילו כונסו עמוק עמוק בעבר הקדום ומשם הוא מעלה בקצב ובמשל סיפורי פלאים. לרגלי המאר־רע סיפר גם הוא על ענייני מים, על בריאת המים ועל המבול.

ואלמלא הייתי „רק עתונאי" שכל כוחי בלעיסה והעלאת גרה, הייתי מנסה לחזור על סיפוריו אלה. אך יצחק הגיש לנו יין טוב בכדי זהב, סיפורים נאים בלשון שירה, איכה אבוא אני הקטן לקלקל בהם?

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

בביצורי ההיקסוסים

(סיור עתונאי בדרום עד שרחן)

קרירות של ממש עדיין ריחפה באותו בוקר, כאשר יצאה שיירתנו הקטנה את ירושלים. החמה טרם עלתה, והרי־יהודה עטו אותו ערפל שמשי האפיני להם בשעות שחרית. לצדי רכב על אתונו כתבו המצרי של העתון „חם־נוא־רע" משכם — ומאחורי כחמשה עתונאים אחרים מכל הארץ. עמנו קצין הקשר ההיקסוסי רכוב על סוסו, ולידו כשלשה מפקדים נמוכים ממנו בדרגה. במרחק של כבוד מאחרינו ומלפנינו נמצא הליווי הצבאי — שרשים היקסוסיים.

וכך היינו משרכים דרכנו בינות לכרמים, שאכר משכים קום היה מעדר בהם ומשקיף עלינו בסקרנות. קרני־השמש פזרו אותו ערפל חלבי, והצמרמורת נמוגה בפני חומן. כשהגענו אל בית־שמש כבר היו גלי־מותינו מקופלות, והשרב החל מרים בלוריתו האדומה.

בבית־שמש לא ניכרה כל תכונה מיוחדת, ואך מתי־מעט חיילים היו בה את חיל־המצב. לאחר שסעדנו את סעודת־הבוקר חזרנו לדרכנו. אף שנמנינו על עתונים יריבים, הנה התפתחה ריעות בינינו, העתונאים, כיון שמארחנו וחייליו נמצאו במרחק שלא איפשר שמיעה, נסבה השיחה על המלחמה העתידה. קצת מהעתונאים בטוחים היו כי הסוס ההיקסוסי ירומס שנית בפרסותיו את באון מצריים, שנדמה היה כי הורס כלל. ואחד מהם נשתלהב יותר, תפשני בשולי בגדי והחל טוען:

„וכי מדוע, לדעתך, הצליחו להכניע אותו תגין מסורבל שמעבר למדבר? שועטים היו כברק, סרם פנית כה וכה וספגת מדקרת חרב בגרונך". לעומתו, קרץ המצרי משכם, זקף עיניו בארשת של יודע כל וגיחך: „יש אומרים, שאותו סוס היאור, עלה בידו לאלף את הסוס האסיאתי שיהא נושאו על גבו... הוא שאומרים: עלה התלמיד על רבו"...

כיון שנשתלהב הריכוח, לא הבחנו בדרך שקפצה לנו, ולא בחמה שהיתה מהלכת במסלולה, עד שצנח מדויכנו מעל סוסו, וכולנו הסבנו כצל עצ־תאנה שליד הדרך לארר־חת־הצהרים. לאחר שנחנו קמעא, חזרנו לדרכנו, לא עברה כמחצית השעה, ונצטלבה דרכנו עם זו היורדת מהצפון, מפעם לפעם עברנו על־פני שיירות־סוחרים, שמיהרו לחלוק לנו את הכבוד הראוי. כבר פסקתי בלבי — ניכר שלא יתרחשו מאורעות מיוחדים עד־הערב, אנסה להתנמנם מעט. וכן עשיתי, אלא שעד מהרה העירתני מאותו נים־ולא־נים נקישת פרסות רבות מאחרינו וקרקוש מרכבות. הפרשים המתקרבים עדיין לא נראו, רק קולם ועמוד האבק שהעלו העידו עליהם. הנה נראו מאחרי העיקוף — וכעור רגע מתחו הרסנים את לוועות הטרסים המקציפים, החלוץ המתקרב נעצר, ולקח דברים עם המאסף שלנו. מפקדם התיצב לפני המפקד שליווגו, ולאחר שיחה קצרה עקפונו הפרשים והמשיכו בדהירתם דרומה. היתה זו פלוגת פרשים גדולה, מחוזקת במרכבות־מלחמה. מארחנו הסביר לנו, כי זהי התגבורת ששולחת חצור לדרום הארץ. לאחר שפלס הודעה זו, הדהיר את סוסו וחזר אל החלוץ. המצרי שרכב לידי לחש לאזני: „מסתבר שהכנעת אותה מרידת־עבדים פעוטה דורשת שיגור תגברות גם מחצור בצפון, ליד הכרגרת!"

וסבורני שהצדק עמו; בהמשך מסענו פגשנו בפלוגות פרשים רבים שנשלחו דרומה. נוכחתי לדעת, כי חשיבות המלחמה גדולה הרבה יותר מאשר שיערנו — העידה על כך היזעקות כל הארץ, ורכוז כוחותיה בדרום.

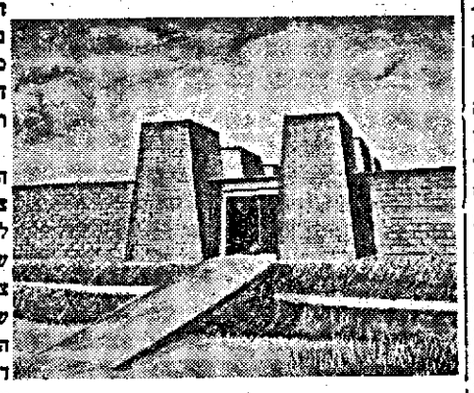

כבר החלו צללינו מתארכים, ובהמות רכובנו רגלן כושלת, כשקרב אלינו המפקד ובחיוך הודיע: „בעוד זמן מה נכנס אל לכיש, אחד ממבצרינו החשובים ביותר. הכונו, איפוא, לחזות באותם בצורים שהתן המצרי אומר לטפס בהם". דרבנו את בהמותינו, ולאחר זמן־מה צמח מקרהאופק גיש מאפיל, שהתרומם יותר ויותר ככל שהתקרבנו אליו.

נקודות אור בודדות פזזו באותו כתם כהה, לפי שכבר השתרהה החשיכה, והאזרחים העלו אורות בבתיהם. לעינינו נגלתה גבעה מרובעת וגבוהה, שצלעותיה משופות ואלכסוניות. החשיכה הגוברת לא אפשרה לנו לראות כהלכה. אולם למחרת לקחנו המפקד לסיור סביב החומה. מתיאורו נסתבר, שהאפיק העמוק המקיף את העיר הנו מלאכותי. בעמל־ידיים הועלו כמויות עצומות של עפר לראש הגבעה, ויצרו אותם מדרונות־שפך חלקלקים שהספוס בהם, וביחוד בתואי מצור, הנו בלתי אפשרי. האפיק העמוק, שמתוכו נחפרה האדמה, משמש גם הוא להגנה, בהקשותו על הגישה לעיר. על שפך עפר זה הונחה שכבת חמר דחוס, ועליה נבנתה החומה מלבנים שרופות. גבהה כ־10 אמה ורחבה כ־6. ברווחים קצובים התגשאו מגדלים, שארכם 20 אמה ורחבם 10 אמות.

רשם המראות שראינו בלכיש היה חזק מאד. אותו מצרי השפיל עיניו, אם כי זקפן לאחר שנמצאה הגיה: בחצי הדרך בין לכיש וגדר השגיח החלוץ בלהקת חצים שחנו הגיה: בחצי הדרך בין לכיש וגדר — ושם, במרחק כ־50 אמות נמצאה גויתו של היקסוסי הרוג. „בני הארץ שמעו כבר על מלחמת השחרור!" כלמל המפקד בזעף. חפוש מדוקדק בכלי־הרץ ההרוג שסוסו נשדד העלה אגרת שלוחה אל „חיל המצב בלכיש".

פני המפקד התוירו לאחר קראו אותה; המהירות הוחשה בהרבה, ודומני כי שמחה רבה שמחו מלוינו המעטים כשנפגשנו בפלוגת שכם שהתרה דרומה, ונצטרפנו אליה. רק בהגיענו לגדר נודעה לנו הידיעה הגדולה — מוף בירת מצרים המרכזית נפלה, המורדים עולים על אוארים!

למחרת בצהריים הגענו לשרוחן. בבצוריה עלתה גם על לכיש. ביחוד נתרשמתי מהשער העצום. היו אלה כ־3 שערים, אשר כל הנכנס־לעיר עבר דרך כולם, האחד אחר השני. האומנות שתמכום היו חזקות ומרצקות, ומשני צדי השער החצוני נזדקרו שני מגדלי הגנה גבוהים. כ־2 מרכבות יכולות להכנס דרך כל שער. אולם עתה עסקו פועלים בהקטנת הפתחים. לעומת השלוה ששררה בכל הארץ, המתה ורגשה שרוחן. ניכר היה, כי עיר זו נבחרה להיות המגן של ארצנו. במשך כל היום זרמו אליה תגברות מצפון הארץ ומרכזה. השגחתי בעגלות מזון ואספקה שנתגלגלו אל מחסני המזון. בבתי־הנשק והמפחות עבדו 24 שעות ביממה — העיר התכוננה למצור. המפקד לא העלים מאתנו את הידיעה המרעישה, ולמרות האבל ששרר בין ההיקסוסים קויים לכבודנו המשתה בארמון המושל.

בעיר מבוצרת זו היה הארמון מבצר בתוך מבצר. היה זה בנין גדול, שספונו נתמך ע"י עמודי עץ מגולפים נאה, ובמרכזו אולם גדול. המשתה שנערך באולם זה — לא שררה בו עליזות יתרה; ולאחר שנסתיים יצאנו לשוטט ברחובותיה השקטים של העיר. הסתר הכסיף את החומות המשוננות שצחרי הקשתים היו קדודים בהן, ומעל הצריח עליו עמדנו יכולנו לראות את המדבר הלבן מדרום. לעולם לא אשכח את דברי המפקד באותו רגע הדור, כשהוא מושיט את ידו בכיוון דרום: „ידע כל איש בארץ הזו — שרותן תעצור את האויב."

פריחת תעשייתנו — הודות להיקסוסים

אומר ראש אגוד הפסלים

מגידו. — את התפתחותנו התעשייתית בעשרות השנים האחרונות יש לזקוף על השבון שלטון ההיקסוסים — אמר אמש ראש אגוד הפסלים, בראיון מיוחד עם כתבנו.

ברור לכל עין, אמר, כי חלה בזמן האחרון התעוררות עצומה בכל שטחי התעשייה. מהפסול וייצור כלי חרס ועד למלאכת מתכת שבת בעץ, בנתושת, בכסף, ובזהב.

אין כל ספק — המשיך ראש הפסלים בדבריו — כי התעוררות זו באה, בעקר, עקב יישובם הממושך של ההיקסוסים בארץ. הודות לטכניקה הצבאית החדשה שהנהיגו הכובשים בארצנו, מונעה במשך זמן רב כל סלישה צבאית רציניה מעבר לגבולותינו. לשבטי המדבר הסמוך ניתנה רשות התנועה בארץ כנען אך ורק בדרכי שלום — כך שה„פלישות" של שבטים אלה היו פלישות של רועי צאן וסוחרים.

מלבד זאת, הביאו לארצנו ההיקסוסים עצמם הישגים ומושגים משלהם ועל ידי כך הטביעו את חותם המיוחד על פני כל הישוב.

בסיום דבריו אמר התעשיין כי הוא רואה בצער את סיומני התולשה בשלטון ההיקסוסים שנראו לאחרונה במצרים. ויהיה זה משום פגיעה חמורה למדי בתעשייתנו אם ייגרשו ההיקסוסים כלל מהשטחים ששלטו עליהם תקופה כה ממושכת.

הופסקו החיפושים אחר תיבת נוח

חדרן (סוכנות־הידיעות הצפונית). — המשלחת שיצאה לפני שנתיים להרי ארדט לחפש את תבת נח חזרה בימים אלה ואין „טרף בפיה".

השליטים המיטאניים באזור הודיעו בפירוש, שאין הם רואים בעין יפה את פעולות המשלחת הבבלית בארצם, שכן אין הם מאמינים שלעיני המחפשים באמת תבת נח, באיצטלא מדעית זו — פועלים המיטאניים — יכולים להתחפש גם מרגלים. מכל מקום הוגבלו החוקרים בתנועתם החפשית, וזו היתה סבה נוספת להפסקת החיפושים.

אבר ורועה בספרות שומר

ביצירה שומרית עתיקה (ודאי בת אלף שנה) מתנהל ויכוח על הנושא מה עדיף, אכר או רועה.

הויכוח הוא במסגרת בעיית הנישואין של האלה איננה. אחיה מיעץ לה להינשא לרועה שיש לו חלב טוב. אך איננה מסרבת. היא מעדיפה את האכר, כי אכר זורע זרע ומצמיח הרבה יבול, חורש באדמה, עושה תעלות בונה סכרים ושדותיו מלאי בר.

מופיע הרועה המנסה להשפיע על איננה. כנגד כל מה שנותן האכר נותן גם הוא הרועה מעדרו צמר וחלב וגבינה, שהם שקולים כנגד כל היינות שמביא האכר והיוגב, חלב צהוב כנגד יין תמרים, גבינה כנגד שעורים וכו'.

הויכוח מסתיים בשלום. האכר אינו מונע מהרועה לא את שדותיו ולא את תעלות המים אשר חפר. איננה מסכימה להינשא לרועה, והאכר שמח בשמחתם ומעניק להם מתנות מנחלותיו.

עד כאן היצירה השומרית. אם כן אין זה הכרח שכל סכסוך בין רועים ואכרים יסתיים במעשה רצח. מעניין לציין שבסופו של דבר גם בסיפור השומרי כמו בסיפור בני שם ועבר האלים נוטים יותר חסד לרועים.

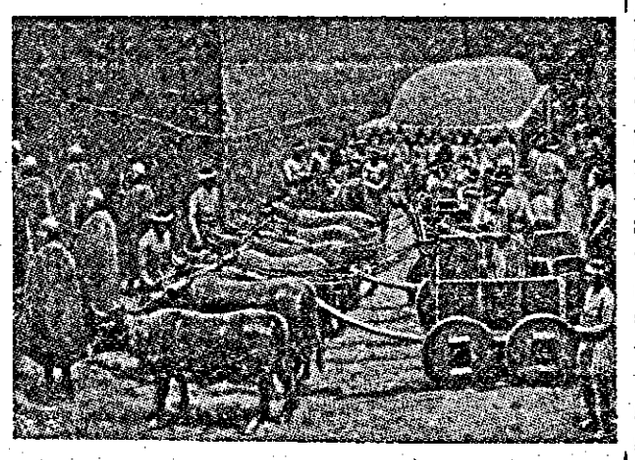

בחפירות אור נמצאו שרידיהם ושלדיהם של כל אלה... כי כן נהגו בשומר: המלך כי ימות יבואו עמו אל הקבר עבדיו ושרוריו. האם אין רוח שומר זו מרחפת גם על ספרות בבל בימינו? (ראה למטה)

ידיעות קצרות

נשיא שכם — חמור

שכם. מקסנה, בירת ההיקסוס, הגיע הנה חמור בן תתור, ונטל לידו את השלטון על העיר. המושל הקודם הועבר כידוע למגידו. המושל החדש נקרא בשם חמור, שהוא קרוש באומנות ההיקסוס.

סכסוך חמורים

בעיר התחתונה של ירושלים פרצו אתמול תגרות בין קבוצת תושבים חדשים הקרויים יבוסים ובין כהני מקדש סותח, בשעה שכוהני המקדש עמדו להקריב חמור. היבוסים מעריצים את החמור ועל כן התנפלו בשצף קצף על הכהנים.

מארמון מלכיצדק הוועק המשמר והפריד בין הנצים.

נישואי עשו

כשבוע הבא יוחג חג נישואי עשו עם בשמת בת אילון החתי. זוהי אשתו השניה. הראשונה היא יהודית בת בארי החתי.

כידוע אין דעתם של יצחק ורבקה נוחה מנישואים אלה של בנם עם בנות ילידי הארץ. הם היו רוצים לשמור על טהרת משפחתם בת אור.

מצפים שלחג הנישואין יבואו ממרחקים כל בני משפחת אברהם המפוזרים, גם בני לוט גם בני ישמעאל, ובניה של קטורה אשת אברהם.

מחריף הסכסוך באהלי יצחק

(המשך מעמוד ב')

מי בסבך, יצחק או איל?

בעתון החברוני „חת" הופיעה תמונה זו (מעשה אמנות ספורטס מאור) בתוספת לסיפור על יצחק הנתון בין יעקב ועשו.

דים של ממש בבבל, יכול היה להיות שגריר מדיני או עורך דין מסורסם...

אהדתה של האם, רבקה, נתונה בבלוי ליעקב. אם משום שהוא צעיר (אם, אפילו אם בנה הצעיר צעיר ב...חצי שעה בלבד, אצלה הוא „תינוק"), ואם מפני שהוא חלש בגופו מעשו. לעומת זאת נחלק עליו לבו של יצחק. בכלל טיפוס משונה. נראה מבוהל תמיד. מפניו ניבט פחד תמיד, עד שכל בני השבט מדברים על „פחד יצחק".

אילו היו קיימים רופאי־נפש כמו שישנם רופאי־גוף המנתחים את גופו של אדם ויורדים עד קרביו, יתכן שהיו מוצאים ששרשו של פחד זה הוא באותו מעשה משונה שארע עמו בילדותו, כשאביו עקד אותו — והוא בן זקונים לו — על מזבח והניף את המאכלת כדי להקריב אותו לאלהיו, מילא. עד כאן דבר רגיל. בכל בית הגון בארץ הזאת שקועים ילדים שהקריבום ביום הנחת אבן הפנה לבית. המשורר הוא שאברהם לא בנה שום בית, ועוד יותר משונה... שלא הקריב אותו. יצחק מספר — והוא חוזר ומספר את זה בלי הרף — שקול אלהים עצר ברגע האחרון את ידו של אביו. סיפור מוזר. אך ניתן להבין שזכרון ילדות זה הטביע את חותמו על נפשו של יצחק והוא תמיד כנתון על מזבח, מרחף בין חיים ומות.

מעניין גם לציון אופיו, שאף אשה לא לקח לו בעצמו. הביאו לו אשה מארם... אמנם רבקה כבודה במקור מה מונה, אשה נאה וצנועה בלי ספק (מוצאת חן אפילו בעיני מלכים ושרים...) אך בכל זאת אין להניח שעשו או יעקב ילכו בעקבות אבי־הם בנידון זה ויסמכו על טעמם של אחרים...

והנה אהדתו של יצחק נתונה דוקא... לעשו. אולי מפני שהוא רואה בו את מה שחסר לו: פעילות מתמדת, ביטוי של כוח הגוף וההעזה.

יחד עם זאת נושא עליו יצחק את העול האלהי שהטיל עליו אביו, וכנראה שהוא יודע שעשו זה שיש לו צוואר־ברזנות ממש, גב־של־שור ממש, מוכן יהיה לשאת כל עול כבד ורק לא עול משונה זה של...

אמונה משונה זו באלהי אברהם, שנוסף לכך שהוא אחד (אלהים שבשמים ובארץ, איך זה יתכן? אחד ז) הוא גם בלתי נראה, ועשו בשום אופן אינו תופש דברים שאינו רואה או שאינו חש אותם בחושיו.

על כן תמצאו לעתים קרובות את יצחק מתיחד עם יעקב באהל ומעמיק שיחות עמו על העולם ועל אלהים. ורק כשהוא מתעייף עד מאוד ועיניו מחשיכות, הוא יוצא לשוח בשדה (כמה הוא אוהב ריחות שדה) ומתגעגע לריחו החריף, ריח האדמה של עשו.

הכל הבל — במגדל בבל

אנו מגישים בזאת לקוראינו יצירה ספרותית מעניינת שפורסמה לפני חודש ימים בכתב העת הספרותי בבבל „אכד". לכאורה לעג לעבד נרצע —

אך כשאתה ממשיך לקרוא ומתעמק ביצירה זו אופפת אותך אוירה של יאוש ותוגה. והנה מתברר לך שכוונתו של המחבר היתה עמוקה ממה שחשבת תחילה. לא לאדון ולא לעבד בא המשורר ללעוג, כי אם לכל ערכי החיים, שהוא מעבירם לנגד עינינו בלבוש זה של דו־שיח ומשקיף עליהם משני הצדדים.

ואחרון אחרון: האם אין קשר עמוק בין יצירה זו לבין המצב הירוד בה שרויה היום ארץ בבל? האם יתכן שדבר כזה יצא מתוך נפשו של איש הנתון בסבי־בה של פעילות ותסיסה והתרחבות ויצירה, כימים שהיו למשל ימיו של חמורבי הגדול?

ערעורם של כל היסודות הממלכתיים השפיע בלי ספק גם על נפשו של המחבר, שערערו גם את אמונתו, עד כדי פקפוק ולגלוג אף על האלים עצמם.

מספרות העמים:

•

— העבד! שמעני.
— הנני אדוני, הנני.
— אסור כרגע את מרכבתי והביאנה, כי לבי תאב לנסוע הארמונה.
— סע, אדוני, סע. המלך יאיר פניו אליך, ינשאך ויגדלך על כל...
— לא, העבד. אל הארמון לא אסע.
— אל נא, אדוני, אל תסע אל הארמון. לארץ־מרחקים ישלחך המלך, בשבי נכרים תפול. ביום תפלל לילה, מעוצם הרעה. ובלילה תפלל לשחר כי יבוא. והוא לא יעזרך, גם לא ישית לבו לענותך.

•

— העבד! שמעני.
— הנני אדוני, הנני.
— הבא כרגע מים ואטול ידי; לסעודה חפצתי.
— סעד אדוני, סעד. מזון ירחיב לבב אנוש. לארוחה הנאכלת בששון ובידיים טהורות, יאיר פניו שמש אל האור.
— לא, העבד. סעוד לא אסעד.
— אל נא, אדוני, אל תסעד. כל אדם יאכל עת ירעב, ישתה עת יצמא. אם כה תעשה גם אתה, מה יתרון לך עליהם?

•

— העבד! שמעני.
— הנני אדוני, הנני.
— אסור כרגע את מרכבתי והביאנה; אל המדבר אברח.
— ברח אדוני, ברח, מלאה קיבת הפליט, עצמות־מחים בינות מלתעות הכלב לא תחסרנה. שם קר־מבטחים ומקלט לצפור־כנף, ופראי המדבר משוטט אנה ואנה — חפשי הנו מכל עול, ואין אדון לראשו.
— לא, העבד. אל המדבר לא אמלט.
— אל נא, אדוני, אל תנוס אל המדבר. יגוע לבב הפליט מפחד, כאשר ירעדו עצי היער ברוח הצפון הסוערת. תשברנה מלתעות הכלב, ומה יעש בעצם? את קינה תבנה הצפור בקיר־הבית, ומה תעש עת יתמוטט לארץ? בן־חורין הנו הפרא, אך המדבר ביתו והישימון משכנו, ארץ אוכלת יושביה.

•

— העבד! שמעני.
— הנני אדוני, הנני.
— כי אשמע לזות־שפתיים ודברי שטנה מפי אויבי — אחריש.
— אכן, אדוני, אל נא תדבר. חכם ייחשב האדם המחשה עת יכליפו אויבו, שוטה — זה אשר אשר יען לכסיל כאולתו.
— לא, העבד. בגדף אותי אויבי לא אחשה.
— אל נא, אדוני, אל תחשה. אם לא תשיבנו, ישנאך אויבך עשרת מונים. כי זה דרך האדם: הלא תבכר כי יכליפוך ואתה עומד כנגד אויבך פנים אל פנים, מאשר כי יבחרו לך, כמו לא ישמעו דבריך.

•

— העבד! שמעני.
— הנני, אדוני, הנני.
— למרוד אחפץ, להבעיר ארץ ויושביה בשלהבת מרד!
— אכר, אדוני, המרידם. אך אדם הנך, אדם יסודו מעפר וקצר ימים הוא. אם לא תחולל מעשה־רב, מה תכלית לחייך? היימצא מי אשר ישביעך לחם עת תרעב?
— לא, העבד. לא תתפש ידי בחרב, ולא אשפך דם.
— אל נא, אדוני, אל תמרוד. הלא התבוננת: כל מורד יומת, או יעונה ענוי־שאול, או מום יוטל בגופו, או לבור־כלא יושלך.

•

— העבד! שמעני.
— הנני, אדוני הנני.
— אשה אוהב, באהבת אשה חפצתי!
— אכן, אדוני, זאת עשה. האשה אשר תאהב תשכיח מזכרונך כל כאב וצער.
— לא, העבד. לא אוהב אשה.
— אל נא, אדוני, אל תאהב. בור כרוי לרגליך הנה האשה — עוד כחוט השערה ונלכדת, ואין מזור עוד. דמיתי את האשה לסכין ברזל ממורטת־להב, לפגיון שנון על חלקת צוארך. עוד אך זיע־קל, ונגרו חייך בדם. הנה, כזו היא האשה.

•

— העבד! שמעני.
— הנני, אדוני, הנני.
— הביאה לי מים כרגע, ואקריבה קרבן לאלי.
— אכן אדוני, הקרב הקרבן. אשרי האיש המהנה את אלו בזבחים ומנחות — כל רצונו ייעשה.
— לא, העבד. לא אקריב לאלי.
— אל נא, אדוני, אל תקריב. למד את האלים לחזר אחריך, ככלב כרוך על רגלי אדוניו וברצותם דבר, יתחננו בקול שפל: „אנא, בן־האדם, חג נא את חגי ועצרותי כסדרם". או: „בי אדוני, אל נא תקשה שאול את הנביאים אשר לי", או כל אשר יעלה על לבם.

•

— העבד! שמעני.
— הנני, אדוני, הנני.
— לחם אתן לארצי, אשביע רעבי עמי.
— אכן אדוני, כן עשה. כל המעניק לחם לארצו, לא יחסר אסמו בר, גם יגדל אוצרו משפע הכסף אשר יזל לחיקו.
— לא, העבד. לחם לארצי לא אתן.
— אל נא, אדוני, אל תתן. נתינה כמוה כאהבה... כמו הולדת בן. ישמן בנך ויבעט, כל טובך יבלע, ואחרי שבעו — חי אני אם לא על פניך יברכך.

•

— העבד! שמעני.
— הנני, אדוני, הנני.
— אעשה מעשה טוב ומועיל לארצי.
— אכן אדוני, כן תעשה. המיטיב לארצו — יחקק שמו בלוחות־הזכרון אשר למרודך.
— לא, העבד. לא איטיב לארצי.
— אל נא, אדוני, אל תיטיב. עלה על תלי־חורבות, מקום שכנו אנשים מקדם. צמח על סביבך, והתבונן בעצמות היבשות; היוכר בין שלדים עושה־טוב, אם יבדל מרשע?

•

— העבד! שמעני.
— הנני אדוני, הנני.
— הידעת טוב מהו? שסף צוארי, כרות צוארך, צרר שניהם בצרור והמימה השלך — הנה לזאת טוב יקרא.
— אכן זה דברי, אדוני: לגדולות אל תתאו, ונצורות בל תשאף, פן תואש באחריתך. כי מי הוא אשר יתנהו גבהו להעפיל השמימה? ומי הוא אדיר זרועות כדי חבוק ארץ ומלואה?
— אל תשחית מליך, העבד. המת אמיתך ואשלחך מלפני.

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

סק־נג־רע מלך תבי נרצח

הרצח הפוליטי קדם להכרזת המרד נגד ההיקסוסים

תבי (סוכנות־הידיעות הפרעונית). — **סק־נג־רע, ש־משל ארבעים שנה בתבי בירת מצרים הדרומית, נרצח שלשום בארמונו.**

סק־נג־רע

גופתו נמצאה ליד מטתו. המתנקשים הכוהו בגרזן חד בדקתו סמוך לאוזן. מעוצמת המכה נגס כגראה המוכה את קצה לשונו. מכה שניה באותו מכשיר הונחתה במצח בין העיניים, וזו היתה מכת מוות — אבן הפגע הוא עמוק מאוד.

בשעות הראשונות לאחר הרצח השתררה אימה בחוצות העיר. אך בשעות הצהריים החלו המונים מתקהלים וקוראים קריאות עידוד לאבד המלכים אחא־הוטפ ובנה כא־מוסה.

המלך שנרצח היה ידוע כבעל ברית נאמן למלכי ההיקסוס בצפון.

היועצים ההיקסוסיים, אשר גרו בארמונו, לא נמצאו; וסבורים שהספיקו להמלט בחשכת הלילה.

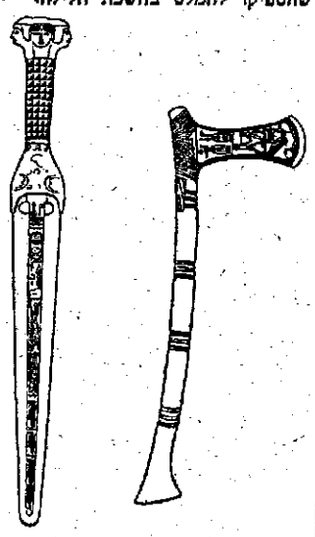

גרזן וחרב זהב של אה־הוטפ אם כא־מוסה.

יחסי הכוחות

מצרים מונה חיום כשני מיליון תושבים. מספר ההיקסוסים, יחד עם בעלי בריתם מהחבירו והחתים, הוא כרבע מיליון. כל תושבי הכפרים הם בני מצרים־הקדומים. ההיקסוסים נאחזו בערים בלבד, ובעיקר בצפון. אומדים את כוח־הרכב שלהם ל־3000 מרכבות, ולהן עשרת אלפים סוסים. אין ידיעות ברורות על הכוחות הדרומיים, הערים על אוארים. הם מורכבים ממצרים ומכושים נובים. לעומת הכוח היבשתי החזק של השלטון הצפוני, עולים הלוחמים מתבי עליהם בצד־היאור שלהם.

כיצד נפלה בבל

בבל (סוכנות־הידיעות הפרת). — **חוסר־החלטיות ובזבוז־זמן מצד שליטי בבל מילאו ללא ספק תפקיד חשוב בנפילתה של העיר, ובהדחת השושלת השלטת, בידי הפולשים החתים.**

אכן, כאן נשתררה דאגה מיד לכשנודע, בראשית החודש הזה, כי החתים כבשו את עיר־הבירה של ימחד. לשמע הידיעה, מיהרו שמשר־דיסנה המלך וכוהניו לשאול בעצתו של מרדוך, האליל הראשי של הבבלים. על התייעצויות אלו, שהתנהלו בדרכים הרגילות, נתבזבזו שלוש יממות תמימות. כאשר לבסוף ניתן האות לפעול — כבר נמצאו כחות החתים במסע־הבזק שלהם לאורך עמק הפרת, והבבלים שגויסו בחפזון לא עצרו כח להשתלט על המצב ולבלום את הפולש.

יתרון רב לפולשים

כחות שמשודיטנה המלך היו נחותים מצבאות החתים הן במספרם והן בציודם ובאיכותם. בעוד שהכחות הבבליים היו מצוידים אך ברמחים ובחניתות ובחרבות קצרות וישרות, ולא היו להם קשתים אלא במספר מועט — הרי החתים ובני־החבירו הרבים שכיריהם השתמשו בגרזני־קרב, ובחרבות ארוכות ומעוקמות. נוסף לא־לה, היה בידי החתים רכב רב של מרכבות־קרב מהירות רתומות לסוסים; ורכב זה הוא שפילס ביעילות את הדרך לחיל־הרגלים.

יש לציין כי הסוס, הוא בעל חי הזומה לחמור אבל גדול ומהיר ממנו בהרבה, מוצאו במרחבי־ארצות־הסראים שבצפון. ההיקסוסים השתמשו בו במסעותיהם הרבים בכנען ובמצרים, אולם זו הפעם הראשונה שהופיע בעל־חי זה בארם־נהריים.

החתים הגיעו בהתקדמותם עד לשערי בבל אתמול סמוך לצהריים. כעבור שעתיים היתה העיר כולה בידיהם.

בבל — התחנה האחרונה

דבר התקרבותם של החתים נודע בינתיים למלך ארץ־הים שבדרום, דמקי־אילישו השני, והלה החל לגייס צבא כדי לבלום את התקדמות הפרלש. אולם מורשיליש מלך החתים החליט שלא לפזר את כחותיו על פני שטח נרחב מדי. לאחר שבזזו החתים את בבל ושבו את גדולי המדינה, ובכללם את שמשודיטנה המלך, עשו הבוקר פניה אחורה וחזרו כלעומת שבאו. השלל, אשר החתים לקחתו עמם, כולל חפצים מקודשים רבים מבתי־המקדש שבעיר, לרבות מצבותיהם של מרדוך ושל שרפניטום.

סכנה לבבל מצד מזרח:

החורים מתישבים ליד חופי החדקל

מיסדים את העיר נוזו במלכות ארפכא

קיש, בבל, ג' במרחשון (סוכנות־הידיעות הפרת). — **זה־עתה פלשו החתים לאגן הנהר פרת — והנה מגיעות ידיעות על תנועה נוספת של פלישה והגירה מצפון־המזרח.**

המלך אתכ־תשוב, בן קיבר־תשוב, הוביל את החורים, שהם שבט צפרני, לאזור הסמוך לקטע המרכזי של הנהר חדקל. במרחק־מה מזרחה לנהר זה, הקימו החורים את מלכותם, שקראו לה בשם ארפכא, ואת עיר־בירתם המלכותית, נוזו.

פלישה בשלושה ראשים

מן הידיעות השונות מסתבר, כי

הפולשים באו מאזור הים הגדול שבצפון־המזרח (הוא הים הכספי), וכי הם עברו בהרי זגרוס בדרכם לחדקל. אולם נקודת־מוצאם המדויקת עודנה לוסה עדפל.

לא כל השבט מתיישב בעיר נוזו וסביבה. חלק מן השבט נשאר באזור הרי זגרוס, ואילו חלק אחר מתכונן כבר עתה לחצות את החדקל ולהרחיב את תחומי ממלכתו אל תוך השטח הפורה שבין הנהריים. לדעתם של מומחים, עשויות פעולות צדדיות אלו להיות בעלות משמעות מעשית קובעת יותר לגבי יציבות האזור, מאשר הפעולה העיקרית של ייסוד נוזו וישובה.

האם יתנגדו הקאסים?

אזור הרי זגרוס הנו מקום־מושב של לפחות חלק מאותו שבט שוחר־הקרבות, הידוע בשם „קאסים". כזכור, פלשו הקאסים לבבל בימי המלך שמשואילונה, אולם נהדפו (בזכות הצבא הבבלי שאימן חמורבי בשעתו).

קשה להגיד מה יתרחש בנסיבות הנוכחיות. אם יחליטו הקאסים להתנגד לחורים כדי להגן על בתיהם — כי־אז ייתכן כי בבל תינצל מפלישה נוספת. אולם אם יגיעו לכלל מסקנה כי רבים וחזקים החורים מכדי שאפשר יהיה להתנגד להם בהצלחה — כי־אז קרוב לודאי שיבחרו להם את בבל, אשר „רוכבה" על־ידי הפשיטה החתית, כבתם החדש. ובמקרה זה — סבורים המומחים — לא תהיה תקוה רבה לבבל. הצבא הבבלי, שמנהיגיו ניסו לו ממנו ורוחו נפלה בו, לא יעצור כח לגלות התנגדות יעילה כלשהי.

הסכנה מהצפון אינה רבה

קו־ההתקדמות האחד של פלישת החורים — צלחת החדקל — יש בו משום איום ישיר יותר. אבל מסוכן פחות, לבבל. על כל פנים, נראה שאין כל סכנה מיידית נשקפת לעיר־הבירה. שכן, כפי שמציינים משקיפים צבאיים, מחולקים החורים לשלושה ראשים ואין ביכלתם, בשעה זו, להרחיב את כיבושיהם על פני כל השטח עד לבבל הבירה.

גל חדש של פולשים אריים חודר להודו

שושן, עילם (סוכנות־הידיעות האיראנית). — **לפי הידיעות, המגיעות הנה, מסתבר שגל־נוודים חדש עולה על הודו ופורץ לתוכה מצד צפון־מערב.**

אף כי נמשכות פלישות אלו מזה מאות בשנים, עדיין חסרות ידיעות מהימנות באשר להרכבם המדויק של הפולשים האלו. סיבת הדבר נעוצה בעובדה, שאין לנו מגע ישיר עם אותו חלק־עולם מרוחק וגידת.

הידיעות המעטות, המגיעות משם לעתים נדירות למדי, הנן כרגיל מכלי שני או שלישי. אף על פי כן, ניתן לקבוץ לפיהן את העובדות דלקמן: —

● הפולשים הם ממשפחת־העמים האריים ולשונם ארית (האריים הם אנשים בהירי עיניים עור ושיער, גבהי קומה, והם ישבים ברובם במרכז אסיה).

● הפלישות הראשונות, דרך מעברות־ההרים שבצפון־מערב, היו כנראה בעלות אופי צבאי, אולם במידה ששבטים אלה התיישבו בארץ, הרי אלה שבאו בעקבותיהם — לעתים בקבוצות קטנות, ולעתים בגלים גלים כמו הפעם — חדרו לארץ בדרכי שלום.

● האריים מצאו בהודו ישוב תרבותי; כמה ממוצרי הארץ, שהגיעו הנה בדרכים מסחריות, דומים באורח מוזר למוצרים השומריים דוקא.

● הפולשים שראו את יושבי הארץ כנחותים מהם, עשו בתחילה מאמץ מכוון לשמור על טהרת־הדם שלהם; אולם בעבור הזמן החלו מתערבבים בהם.

● עד כה הסתפקו האריים בישוב החלק הצפוני של הארץ; נראים הדברים שלא חדרו לתוך חצי־האי אשר בדרום.

מי הם החתים?

העם, שאנו קוראים לו בשם חתים, הנו קבוצת שבטים, במיוחד ממוצא של בני חם, היושבים בחצי־האי של אסיה הקטנה והבסופים למלך היושב בחתושש. מורשיליש, המלך הנוכחי, הוא שהעתיק את עיר־הבירה מן קושאר לחתושש.

אפשר לחלק את החתים, באופן כללי, לשתי קבוצות עיקריות:

א. יושבי הארץ מימי קדם;

ב. שבט זר שהיגר לאסיה הקטנה לפני כ־400 שנה.

עם שוחר קרבות הם החתים. עד לא מכבר היו מלחמותיהם מובלות לתחרות ולהתנגשויות בין שבטים בתוך תחומיה של ארץ מושבם; אבל במסעם הנוכחי, הם חרגו הרחק מתחומיהם, ונצחונם המזהיר יש בו כדי להוכיח לכל, כי אין עוד להתעלם בקלות־ראש מעצמתם.

ארם־צובא ובבל כבר חזו מעורן את נחת זרועם של החתים.

מי יהיה הבא בתור?

ברוז! – נכון:
אבל מפז. לתמרוקים

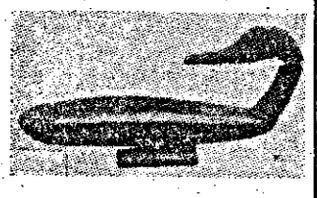

תוצרת הארץ
להשיג בשער מקדש עשתורת

שבויי חלב הובאו אל עיר־הבירה של החתים

חתושש (סוכנות־המודיעין הצפונית) — **הקבוצה הראשונה של שבויים מחלב היא ארם־צובא שהצבא החתי כבש בראשית החודש, הגיעה הנה היום.**

בקבוצה — כאלפיים מתושבי־העיר לשעבר. מעריכים את מספר השבויים שמתו בדרך — מרעב, צמא, עייפות ותלאות — במספרים שונים: מ־50 ועד 200. לקבוצת־שבויים נוספת מצפים בחתושש.

מרכז של מסחר

חלב היושבת על פרשת שתי דרכי־מסחר חשובות, היתה תמיד מרכז מסחרי חשוב; אולם גורלה המדיני לא שפר עליה למן אותו יום, לפני כמאה שנה, שבו מלך ירים־לים במדינת ימחד, שאז לא פחות מ־20 מושלים סרו למשמעתו.

לאחר מכן נבלעה ימחד — על מלכה ועל מלכי־המשנה שלה — בתוך מעצמתו של חמורבי, שסיפח את האזור הזה אל תוך תחומי ממלכתו. ממכה זו שוב לא נתאוששה ארם־צובא כליל. אף על פי כן, לאחר מות חמורבי, חזרה ארם־צובא להיות עצמאית, ואף לשלוט בימחד.

השער אל הדרום

במשך כל הדורות היתה חלב אחד המקומות החשובים ביותר במערב אסיה, מנקודת הראות של סוחרים וכובשים כאחת. איתורה הגיאוגראפי המצוין של העיר מקנה לתושביה יתרונות מסחריים ואסטרטגיים גם יחד: בקרב אנשי־הצבא ידועה ארם־צובא כ„שער לדרום".

חתושיליש, קודמו של מלך־החתים הנוכחי, פלש לפני כמה שנים לימחד וניסה לכבוש את חלב. בעוד שאמנם עלה בידו לנצח בכמה התנגשויות בשדה הפתוח, לא עצר כח ללכוד את העיר ולהחזיק בה, ולבסוף היה עליו לסגת לארצו.

אולם המסע הנוכחי, של המלך מורשיליש, נסתיים אחרת. הצבא החתי, שעלה בראשית החודש הזה על ארם־צובא, היה גדול במספרו ובאיכותו לאין ערוך מזה שעשה את הנסיון במעם הקודמת. המעם נסלה העיר לאחר מצור קצר.

תושבי חלב הוגלו לחתושש כעבדים. גם פסלי חדד ושאר אלילי העיר הובלו לעיר־הבירה החתית. חלב נשרפה כולה באש.

היקחו הקאסים את השלטון בידם?

מאת סופרנו המדיני

כתוצאה מפשיטת החתים, נשארה בבל ללא שליט ומושל. שמשודיטנה עמד לסיים את שנת־מלכותו השלר שיכ־ואתת כמלך בבל, כאשר הדיחו החתים את השושלת אשר יסד שר־מראבו לפני 300 שנה. שמשודיטנה היה המלך האחד־עשר לשושלת זו.

ממלכת בבל הגיעה לשיאה בימי המלך חמורבי, שמלך בה 43 שנה, ואשר היה המלך הששי בשושלתו. לאחר מותו, לפני שנים רבות, נתערערה הממלכה, בהדרגה, בשלטונם המרושל של יורשיו.

לא חלפו אלא שנים מועטות לאחר מותו של השליט והמחוקק הגדול, וכבר התקיפו הקאסים מצד צפון־מזרח. את העובדה שהם נהדפו בהצלחה יש לזקוף לא כל כך לזכות כשרו הצבאי של שמשוילונה המלך, כמו לכושר הארגוני המהיר של קודמו הדגול.

אולם התוצאות שב־2 נאוניות חמורבי לא יכלו להתמיד לעולמי־עד. יורשיו על כס־המלוכה הבבלי לא עשו רבות למען יתמיד המפעל הגדול שהקים. בעוד עסקו אומות אחרות, במרץ רב, בחישול כלי־נשק חדשים ובפיתוח שיטות־לחימה חדשות — ישבה בבל באפס מעשה, כשמלכיה חוסים בשבינתו של חמורבי הגדול.

עתה משלם העם הבבלי את מחיר רשלנות שליטיו.

לבבל צפוי תהרוכתו למשך זמן בלתי־מוגבל, ומבעדו עולה ומבצבץ איום ברור וממשי של נסיון מחודש מצד הקאסים להשתלט על כל הארץ אשר בין הפרת והחדקל.

ההיקסוסים מציעים חלוקת הארץ

אוואריס, (סוכנות־הידיעות של היאור). — **מלשכתו של ע־סוס מלך ההיקסוס פורסמה הודעה שלפיה נעשו על ידי השלטון הצפוני הנחות מרחיקות לכת למתמרדים מהדרום.**

„למעשה — נאמר בהודעה — היתה תבי גם עד כה ארץ עצמאית. עתה הצענו לשליטיה גם הכרה בעצמאותם המדינית, וכריתת ברית ידידות בין מצרים העליונה והתחתונה. כן הובטח להם חופש השיט לכל אורך הנילוס עד לתעלה".

ידוע שהמלך שנרצח, סק־נג־רע, נטה לקבל הצעה היקסוסית זו, אך הקנאים ממפלגת כא־מוסה דורשים כי ההיקסוסים יצאו כליל ממצרים.

האשם הוא — סוס היאור...

צוען. — בעתון המצרי „קא" הופיע מאמר בכותרת „סוס היאור אינו נותן לישון". בעל המאמר מזכיר את המעשה שארע לפני 24 שנים, שנה לפני מות המלך ההיקסוסי אפופי.

אפופי זה שיגר משלחת לסק־נג־רע אשר בתבי, והתלונן באוניו שסוס־היאור (ההיפופוטאמוס) אשר בדרום אינו מניח לישון למלך אוואריס לא ביום ולא בלילה. על כן הוא, המלך האדיר, תובע ממלך תבי עבדו, שיעשה דבר מה כדי להשתיק את סוס־היאור. סק־נג־רע האומלל לא ידע מה לעשות; הוא קרא לכל יועציו וחרטומיו, לטכס עצה, וניסה להרוויח זמן על ידי משלוח מתנות רבות למלך הצפון. אלפי שוחרים ניתנו ביד המשלחת כדי לפייס את דעתו של אפופי.

אך כנראה שאפופי באמת לא יכול היה לישון בלילות. לא נתפייסה דעתו, והחזיר את המשלחת לתבי בתביעה נמרצת להשתיק את סוס־היאור. האופוזיציה הלאומית בדרום עשתה את סק־נג־רע ללעג על מחדגותו וכניעתו. מי יודע כיצד היו מתפתחים אז הדברים אלמלא מת ביניתיים אפופי בטרם הושתק סוס־היאור.

המאמר בעתון „קא" (שנחשב למקורב אל התנועה הלאומית של כא־מוסה) מסיים ברמז שאכן צדק אפופי: האלים ההזירוהו בחלומותיו שמצרים מתעוררת...

האי כפתור חוזר לאיתנו

ארמון חדש נבנה בקנוסוס — הומלך מלך חדש

— מאת כתבנו המיוחד — קנוסוס. — **לאם־לאט מתחילה כפתור להתאושש מהמכה הכפולה שהוכתה על־ידי ההתמרדויות שבעקבותיהן הושמדו שני הארמונות המפוארים שבקנוסוס ובפייסטוס.**

אנשי האי הגדול אשר מדרום ליון, החליטו להתחיל מחדש: העלו על כס־המלכות מלך חדש, והוא בנה לעצמו ארמון גדול ומפואר משהיה הארמון שנשרף.

בתוך הארמון, שבחלקו מגיע לגובה של ארבע קומות, נמצאים חדרים לאין ספור, קשורים זה בזה על־ידי סבך של מסדרונות העושה את הארמון כולו למבוך־ענק שרק האדריכל עצמו יודע מוצא ממנו!

מכמה בחינות דומה הארמון החדש בקנוסוס לאותו ארמון מפואר ששימש בית־מגורים ומרכז מדיני למלכי מארי עד לפני כמאה שנה. כך, למשל, מוצאים אנו גם בקנוסוס חדרי־אמבטיה, צנורות לצרכי ביוב ומי־שופכין, תמונות מצוירות על גבי הקירות, ומספר מחסנים.

נראה שהתמונה בכפתור החלה להשתנות לטובה. אמנם המסחר עם מצרים משותק כמעט לחלוטין, ואין סיכויים לחדשו כל עוד מתנהלת המלחמה בין המצרים לבין ההיקסוסים. אולם מצד שני שומרת כפתור על קשריה המסחריים עם ארצות אחרות, כגון האי מלוס ויבשת יון.

את המקום הראשון בייצוא כפתור עדיין תופסת תעשיית כלי־החרס הצבעוניים, שייצורם הגיע לשיאו — הן מבחינת הכמות והן מבחינת האיכות — במאות־השנה האחרונות.

ברם, בשטחים אחרים המצב הכלכלי ממשיך להיות קשה.

פגיעה רצינית למדי נפגעה תעשיית האריגה בכפתור, בייחוד מאחר שנפסק ייבוא הפשתן ממצרים. גם תעשיות אחרות סבלו מהשפל ששרר באי זמן כה ממושך, ובכללן הפיסול, האומנות הציורית ועבודת המתכת. אמנויות אלה צמחו כולן במשך תקופת השלום והשלוה שנתנה לכפתור אלף שנות שפע, ושנסתיימה עם המרד נגד השושלת השלטת לפני כמה שנים.

ראוי לציין, כי שיטת הכתיבה החדשה (סימנים המסמלים הברות, במקום תמונות המסמלות מלים) נתהוותה גם היא במשך התקופה הזאת.

רשימות מיוון היבשתית

(מאת כתבנו המיוחד בטירינס)

משלוח של זכוכית הלבה

(אפוזין), שהגיע הנה מפילקופי שבאי מלוס, סורק השבוע בנמל של העיר טירינס. זכוכית הלבה משמשת חומר ליצור סכינים וראשי חניתות. נוסף לכך, הביאה האניה דברי מלאכת מחשבת מתוצרת כפתור. תמורת סחורות אלה מקבלת מלוס כלי־חרס צבועים (אדום, צהוב, שחור) מתוצרת מקומית.

התקונים בחומת טירינס

נגמרו. כזכור, הותקפה עיר מבוצרת זו על ידי אנשי כפתור שפלשו ליון היבשתית אחרי ששמו קץ לשלטון השושלת האחרונה בכפתור. אמנם הצליחה טירינס להדוף את המתקיפים, אבל במשך הקרבות שהתנהלו על העיר ניזוקה קשות החומה החיצונית.

הכפתורים לא זכו להצלחה

בטירינס, אבל לא כן היה הדבר במקומות אחרים, בפלוטונסוס הבלתי־מבוצרת ביסו הפולשים את עין הארץ, כמעט ללא כל התנגדות והשתלטו על אזורים נרחבים. השתלטות זו גררה השפעה תרבותית, שמתחילה עתה לתת את אותותיה בערי יון וכפריה. ראינו בזמן האחרון מספר גברות כשהן לובשות לבוש־כפתור אופייני (ראה תמונה).

באופנת־הלבוש היוונית

ישנה נטיה גיכרת לפשתן בכלל ולכרתון (קולב עשוי פשתן) בפרט. בגדי צמר, שלפנים היו כה נפוצים כאן,

עכשיו כמעט ואין רואים אותם. גם בכפתור, כנראה, נהיה הכיתון פופולרי מאד. עד לפני זמן־מה הובא בגד זה ליון מהערים אוגרית, גבל וציזון; שקבלו אותו מהמצרים. כשנחלש זרם הסחורות ממצרים (ובתוכן פשתן), הצטרכו היונים לפתח במרץ יתר את הפשתן המקומי. אולם אין זה סוד כי הבגדים העשויים מפשתן יווני אינם מגיעים לטיב הסחורה המצרית. לכן מצפים פה בקוצר־רוח לחדוש המסחר עם ארץ היאור.

אגב — הפשתן משמש חומר לא רק לבגדים, אלא גם לעשיית בסנה לתערי־חרבות.

למגדלי צאן
הגיע משלוח חדש של
כבשים חומות ועזים
מנוקדות ממכלאותיו
המפורסמות של
לבן בן בתואל
מפדן ארם
פרטים באהלי רבקה בבאר־שבע

תורה חדשה: תורת היחסות

שושן, עילם (סוכנות־הידיעות האיראנית). — סוחר מקומי, שחזר לאחרונה ממסע ארוך במזרח, סיפר ידיעה מוזרה מפי איש־עסקים היושב בהודו הרחוקה, אשר הוא קשור עמו בעסקי הליפין. לדברי אותו איש־עסקים, נמצאת מעבר להרי־ענק ומרחבי־ארץ עצומים, מהלך חדשיים ימים מהודו ועוד מזרחה ממנה, ארץ רחבת־ידיים ורבת־אוכלוסים, אשר נהרות גדולים שוטפים בה. תושבי אותה ארץ אוכלים איזה גרעינים לבנים במקום לחם, עיניהם נראות כמולות, וצבע עורם כתום (ויש אומרים — צהוב), שפתם מוזרה ואינה מובנת לאיש זולתם, כפי שיעיד שם שושלת־המלוכה שלהם: שאגג.

מסופר מאותה ארץ, כי לפני שנים רבות, אולי כמאה שנה, עמד בראש ממשלתה מלומד גדול, בשם המוזר י יז. אותו יז הטיף ברבים, ואף לימד למלכו הצעיר שאותו חיבק, כי מחובת השליט לשקוד תמיד על טובת נתיניו ואושרם, וכי רק בזכות שקידתו זו הנו רשאי לשלוט. יתר על כן: אין כל קנה־מידה יציב ונצחי למוסר, לדבריו. המוסד אינו מוחלט אלא יחסי. דבר טוב או מוסרי הוא זה, הנחשב כמוסרי בהכרה הכללית, והמביא לבריות את אשר נראה להן כטוב.

סופרנו לענייני חוק ודת מעיר: גם אם נניח לרגע שיש אמת בסיפורים הרמיוניים על ארצות הרחוקות מאתנו כפליים ויותר מהודו — הנמצאת לכל הדעות בקצה העולם — יש להתייחס בהסתייגות ובשלילה לתורה מוזרה זו.